

Гринь Олена

<https://orcid.org/0000-0001-8307-8070>

ResearcherID 0033501

Scopus-Author ID 59539632100

Кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри історії України, археології та краєзнавства,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: olenagreen5@ukr.net

МЕДІАКУЛЬТУРА ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

У статті розкрито роль медіакультури викладача закладу вищої освіти у процесі становлення майбутнього фахівця. Обґрунтовано структурно-функціональні зв'язки між компонентами медіакультури науково-педагогічного працівника та розвитком дослідницьких компетентностей здобувачів освіти.

Метою є теоретичне обґрунтування структурно-функціональних зв'язків між складовими медіакультури викладача закладу вищої освіти та процесом розвитку дослідницьких компетентностей здобувачів, а також розробка прикладного методичного інструментарію для їх впровадження в історичну освіту.

Методологія. Методологічну основу дослідження становить системний підхід, що дозволяє розглядати медіакультуру викладача як цілісну професійну характеристику у її взаємозв'язку з результатами дослідницької діяльності здобувачів освіти. Для досягнення мети використано комплекс наукових методів: системно-структурний аналіз застосовано для виявлення компонентів медіакультури викладача та їхнього впливу на формування дослідницьких компетентностей здобувачів освіти; метод педагогічного проєктування використано для обґрунтування логіки взаємодії «викладач – цифрові інструменти – здобувач»; метод методичного конструювання залучено для розробки прикладного методичного інструментарію та системи конкретних дослідницьких завдань з історії; інтерпретаційно-прогностичний метод використано для теоретичного узагальнення результатів та визначення можливостей поширення отриманого здобувачами вищої освіти досвіду у їхню майбутню професійну діяльність у закладах загальної середньої освіти.

Наукова новизна полягає у теоретичному обґрунтуванні та системному опису зв'язків між медіакультурою викладача вищої школи та рівнем наукової підготовки майбутніх фахівців. Вперше запропоновано структуру взаємодії суб'єктів освітнього процесу («викладач – цифрові інструменти – здобувач»), що базується на інтеграції міжнародних стандартів медіакомпетентності у вивчення історичних дисциплін. Доведено, що медіакультура викладача є ключовим фактором фасилітації наукового пошуку, який забезпечує перехід здобувачів освіти від репродуктивного споживання інформації до самостійного аналізу. Концептуалізовано використання цифрового інструментарію як середовища для формування дослідницьких компетентностей та академічної доброчесності майбутніх істориків.

Висновки. Медіакультура викладача є вагомим чинником розвитку дослідницьких компетентностей здобувачів освіти, забезпечуючи перехід від пасивного споживання інформації до самостійного наукового пошуку. Впровадження запропонованих методичних підходів сприяє формуванню навичок критичного аналізу джерел та академічної доброчесності майбутніх істориків. Реалізація медіаосвітніх проєктів у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка підтверджує ефективність обраної методики для підготовки здобувачів до професійної діяльності в умовах цифровізації освіти.

Ключові слова: медіакультура, дослідницькі компетентності, викладач закладу вищої освіти, медіаосвіта, історична освіта, медіаграмотність.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими або практичними завданнями. Сучасна освіта перебуває у стані трансформації під впливом цифровізації, глобалізації та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Одним із ключових завдань закладів вищої освіти є формування у здобувачів освіти дослідницьких компетентностей, що передбачають здатність працювати з великими обсягами інформації, критично її аналізувати, використовувати цифрові

платформи для пошукової діяльності, генерувати нові знання та ефективно комунікувати результати наукових розвідок. Медіакультура викладача виступає вагомим чинником, що визначає якість формування дослідницьких умінь здобувачів освіти. Це зумовлює актуальність теми дослідження.

Важливість дослідження полягає у встановленні взаємозв'язку між рівнем медіакультури викладача та ефективністю розвитку дослідницьких компетентностей здобувачів освіти, що має як теоретичне значення для розвитку наукових знань в царині педагогіки та медіаосвіти, так і практичне – для розробки методичних рекомендацій, навчальних програм та освітніх стратегій у закладах вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика медіакультури та медіаосвіти ґрунтовно представлена в працях Л. Найдьонової, Г. Онкович, Н. Габор, Ю. Казакова, Б. Потятиника та інших дослідників. Практичні аспекти реалізації медіаосвітніх стратегій вивчають О. Баришполець, О. Волошенюк, І. Жилавська, М. Запорожченко, В. Іванов, Т. Іванова, О. Мокрогуз, Г. Почепцов, Н. Череповська. Теоретико-методичні засади формування медіакультури науково-педагогічних працівників та вчителів відображені в наукових розвідках Т. Гребеник, Н. Духаніної, І. Колеснікової, О. Коневщинської, Г. Онкович, О. Семенов, Г. Тимошко, Т. Фурсикової, Л. Хмарної, М. Ячменик. Розвиток медіаосвіти у процесі формальної та неформальної освіти у вищій школі аналізують С. Гергуль, Л. Городнича, О. Гринь, М. Деренюк, О. Кондур, А. Литвин, Г. Рябчун, О. Стрілюк.

Науковці підкреслюють, що медіа – та інформаційна грамотність взаємопов'язані з розвитком критичного мислення і є складовими дослідницьких компетентностей у вищій освіті [7]. Водночас у сучасному науковому дискурсі існує потреба поглибленого вивчення взаємозв'язку між рівнем медіакультури викладача та ефективністю формування дослідницьких компетентностей здобувачів освіти в умовах стрімкої цифровізації та змішаного або дистанційного навчання.

Метою є теоретичне обґрунтування структурно-функціональних зв'язків між складовими медіакультури викладача закладу вищої освіти та процесом розвитку дослідницьких компетентностей здобувачів, а також розробка прикладного методичного інструментарію для їх впровадження в історичну освіту.

Висвітлення процедури теоретико-методологічного та/або експериментального дослідження із зазначенням методів дослідження. Методологічну основу дослідження становить системний підхід, що дозволяє розглядати медіакультуру викладача як цілісну професійну характеристику у її взаємозв'язку з результатами науково-дослідної діяльності здобувачів освіти. Для досягнення мети використано комплекс наукових методів. Системно-структурний аналіз застосовано для виявлення компонентів медіакультури викладача та їхнього впливу на формування дослідницьких компетентностей здобувачів освіти. Метод педагогічного проектування використано для обґрунтування логіки взаємодії «викладач – цифрові інструменти – здобувач» у межах наукового пошуку. Метод методичного конструювання залучено для розробки прикладного методичного інструментарію та системи конкретних дослідницьких завдань з історії. Інтерпретаційно-прогностичний метод використано для теоретичного узагальнення результатів та визначення можливостей поширення отриманого здобувачами вищої освіти досвіду у їхню майбутню професійну діяльність у закладах загальної середньої освіти.

Дослідження було здійснено в декілька етапів. На першому етапі здійснювався концептуальний аналіз міжнародних стандартів (ЮНЕСКО, Загальноєвропейської рамки цифрової компетентності освітян) [8; 9] для уточнення структурних елементів медіакультури викладача. На другому етапі було обґрунтовано принципи взаємодії компонентів медіакультури з процесом наукового становлення здобувачів. На заключному етапі було сформовано прикладний методичний інструментарій, адаптований до підготовки майбутніх учителів історії, що включає критичний аналіз джерел, цифрову фасилітацію та бібліометричний моніторинг.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У сучасному інформаційному суспільстві медіакультура є важливою складовою професійної діяльності викладача закладу вищої освіти, оскільки визначає характер його взаємодії з інформацією, медіасередовищем і здобувачами освіти. У науковому дискурсі медіакультура розглядається як органічна складова загальної культури особистості, що виконує регулятивну та системоутворюючу функцію, визначаючи характер пізнавальної, комунікативної та творчої діяльності [4, 6; 5, 70]. Як складний соціокультурний феномен, вона охоплює систему комунікаційних засобів, спрямованих на розвиток індивідуальної свідомості, культуру професійного продукування інформації та специфіку її сприйняття аудиторією.

Саме особистісний аспект медіакультури, що включає сукупність потреб, ціннісних орієнтацій, знань і вмінь індивіда, сформованих у процесі взаємодії з медіасередовищем [4, 7; 5, 70], дозволяє розглядати її як системну професійну компетентність науково-педагогічного працівника. Розвиток критичного мислення, аналітичних навичок і здатності до медіаторчості у викладача є важливою передумовою формування аналогічних дослідницьких компетентностей у здобувачів освіти.

У межах даного дослідження медіакультура викладача представлена через чотири взаємопов'язані компоненти: ціннісно-смісловий, когнітивний (знанцевий), операційно-діяльний (практичний) і рефлексивний. З метою аналізу впливу особистості педагога на розвиток дослідницьких компетентностей майбутніх фахівців, нами було розроблено модель взаємозв'язку компонентів медіакультури викладача та

результатів навчання здобувачів освіти. В основу цієї моделі покладено стратегію медіа – та інформаційної грамотності ЮНЕСКО [9], а також положення Загальноєвропейської рамки цифрової компетентності освітян (DigCompEdu) [8]. Такий підхід унаочнює механізм, за допомогою якого медіакультура викладача стає важливим чинником успішного наукового пошуку здобувачів освіти (табл. 1).

Таблиця 1

Структурно-функціональні компоненти медіакультури викладача закладу вищої освіти у контексті розвитку дослідницьких компетентностей здобувачів освіти

Компонент медіакультури викладача	Відповідність стандартам (ЮНЕСКО/ DigCompEdu)	Прояви у професійній діяльності викладача	Формування дослідницьких компетентностей у здобувачів освіти
ціннісно-смисловий	доступ і етичне використання інформації / професійна залученість	усвідомлене ставлення до медіа як культурного й наукового ресурсу; дотримання етичних норм і академічної доброчесності	відповідальне ставлення до джерел, усвідомлення етичних засад наукових досліджень
когнітивний (знансвий, інформаційно-аналітичний)	пошук, оцінка та інтерпретація інформації / цифрові ресурси	знання типів медійних і інформаційних джерел, розуміння механізмів створення та поширення медіатекстів, виявлення маніпуляцій та упередженості	уміння формулювати дослідницькі запитання, добирати релевантні джерела, критично аналізувати інформацію
операційно-діяльнісний (практичний, інформаційно-комунікативний)	використання та створення інформаційного продукту / викладання і навчання	інтеграція медіаресурсів у навчальні та дослідницькі завдання, організація проектної діяльності, робота з цифровими платформами, фасилітація спільного конструювання знань	навички збору та обробки даних, використання цифрових інструментів для дослідження та представлення результатів
рефлексивний	рефлексія та участь / професійна залученість	аналіз власних медіапрактик, корекція педагогічних стратегій, готовність до професійного розвитку в умовах цифрових трансформацій	здатність до самооцінювання дослідницької діяльності, критичне осмислення результатів, вдосконалення дослідницьких стратегій

Аналіз компонентів медіакультури викладача (табл. 1) дозволяє розглядати її не як розрізнений набір технічних навичок, а як системну професійну компетентність. Кожен із виокремлених компонентів сприяє трансформації медіапростору на дослідницьке середовище: ціннісно-смисловий закладає етичний фундамент роботи з даними, когнітивний забезпечує аналітичний інструментарій, операційно-діяльнісний реалізує цифровий супровід пошуку, а рефлексивний гарантує неперервність професійного самовдосконалення.

Взаємозв'язок між медіакультурою викладача та дослідницькими компетентностями здобувачів освіти має опосередкований, але вирішальний характер, оскільки її рівень визначає характер навчальних завдань, логіку відбору джерел тощо. Викладач із високим рівнем медіакультури під час освітнього процесу виступає у ролі фасилітатора наукового пошуку, відтак на його заняттях інформація постає не як сукупність готових відповідей, а як об'єкт для критичного аналізу та інтерпретації. Таким чином, особистісно орієнтована медіакультура науково-педагогічного працівника стає передумовою переходу здобувачів освіти від репродуктивного споживання контенту до самостійної дослідницької творчості в умовах цифрових трансформацій [1, 172].

Ефективність запропонованих підходів підтверджується успішним досвідом реалізації медіа-освітніх ініціатив у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка. Зокрема, у межах міжнародного проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність» (IREX) творчою групою викладачів було розроблено та апробовано інноваційний продукт – історичну гру-квест «300 фейкоборців» [3]. Ця технологія дозволила інтегрувати фахові історичні компетентності з навичками інфомедійної грамотності шляхом гейміфікації освітнього процесу. Результати впровадження проекту продемонстрували позитивний вплив на дослідницькі навички здобувачів освіти, насамперед критичного аналізу

джерел, оскільки етапи квесту передбачали виконання завдань на відокремлення історичних фактів від суджень, виявлення ознак пропаганди в плакатах та розвінчання фейків у текстових і фотодокументах, а також цифрової грамотності, розвиток медіагігієни [3, 167]. Апробація таких форм навчальної діяльності доводить, що гейміфікація у поєднанні з високим рівнем медіакультури викладачів забезпечує високу мотивацію здобувачів освіти та сприяє їхньому переходу до самостійної пошуково-дослідницької діяльності.

Медіакультура викладача реалізується через конкретний методичний інструментарій (прийоми/вправи/кейси), що сприяють розвитку дослідницьких навичок здобувачів освіти. Наведемо приклади таких методичних прийомів з історичних дисциплін:

1. Критичний аналіз історичних джерел та наукової літератури (когнітивний компонент). Викладач, маючи високий рівень інформаційно-аналітичної культури, спрямовує здобувачів освіти на роботу з верифікованими науковими ресурсами. Використовуючи чіткі алгоритми, вони вчаться розрізняти наукову інтерпретацію джерела від пропагандистських маніпуляцій, що є критично важливим для формування об'єктивного дослідницького погляду [6, 21]. У ролі інструментів виступають наукометричні бази Google Scholar, Scopus, Web of Science, цифрові бібліотеки та архіви (наприклад, Europeana, Міжархівний пошуковий портал, Центральний державний аудіовізуальний та електронний архів), онлайн платформи з фактчекінгу StopFake, VoxCheck.

Дослідницькі завдання:

1.1. Порівняльний аналіз наукової та медійної інтерпретації події: за допомогою Google Scholar здобувачі освіти добирають фахові статті з теми, порівнюючи їх із популярними наративами в медіа. Результатом має бути порівняльна таблиця, що фіксує розбіжності між науковою доказовістю та медійною емоційною інтерпретацією.

1.2. Атрибуція цифрової копії архівного документа: робота з Міжархівним пошуковим порталом щодо проведення зовнішньої та внутрішньої критики джерела.

1.3. Деконструкція історичного фейку: аналіз пропагандистських текстів або фотодокументів із використанням ресурсів аудіовізуальних архівів та інструментів StopFake для виявлення ознак маніпуляції (у тому числі ретушування, вивання з контексту або підміни локацій).

1.4. Бібліометричний аналіз та огляд історіографії, що має на меті визначити актуальні тенденції у світовій історичній науці. Використовуючи пошукову систему Google Scholar, здобувачі за ключовими словами аналізують динаміку публікацій, індекси цитування провідних авторів та релевантність джерел за останнє десятиліття. Як результат, вони мають скласти анотований перелік ТОП-5 найбільш цитованих праць, що визначають сучасну наукову парадигму обраної теми.

2. Цифрова взаємодія та візуалізації дослідження (діяльнісний компонент). Медіакультура викладача проявляється у вмінні фасилітувати наукову роботу в цифровому середовищі. Для побудови інтелект-карт дослідження можуть бути використані хмарні сервіси Google Workspace для спільного редагування документів, інтерактивні дошки Canva, Miro, Padlet тощо. Практичне застосування полягає в організації «цифрової лабораторії», у якій здобувачі освіти у реальному часі візуалізують структуру власної наукової роботи, фіксують гіпотези та здійснюють взаємне рецензування, що моделює роботу реального наукового колективу.

3. Автоматизація наукового менеджменту та академічна етика (ціннісний і рефлексивний компоненти). Демонстрація викладачем культури цитування та поваги до інтелектуальної власності є прикладом для наслідування. Культура роботи з інтелектуальною власністю реалізується через бібліографічні менеджери Zotero, Mendeley та сервіси перевірки на плагіат (StrikePlagiarism, Unicheck). Використання цих інструментів привчає здобувачів освіти до системної рефлексії над якістю власної джерельної бази та дотримання етичних стандартів цитування.

Особливого значення наявність викладача-фасилітатора з високим рівнем медіакультури набуває для майбутніх вчителів історії. Це забезпечує здатність майбутнього педагога навчати учнів методів історичного дослідження, критичного аналізу джерел та безпечної навігації в медіапросторі, що є критично важливим для сучасної історичної освіти. Надалі випускники закладів вищої освіти впроваджують аналогічні методичні підходи у власній професійній діяльності у закладах загальної середньої освіти [2, 12]. Таким чином, медіакультура викладача вищої школи масштабується, закладаючи основи інформаційної гігієни та дослідницької грамотності наступних поколінь.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Медіакультура викладача закладу вищої освіти є визначальним чинником модернізації освітнього процесу, оскільки вона є важливою передумовою для розвитку дослідницького потенціалу здобувачів освіти. Вона являє собою цілісну систему професійних якостей, що включають етичне ставлення до інформації, критичний аналіз джерел та навички цифрової фасилітації наукового пошуку. Розвиток дослідницьких компетентностей здобувачів освіти безпосередньо залежить від здатності викладача інтегрувати у навчання верифіковані цифрові ресурси – від наукометричних баз до інструментів фактчекінгу. Застосування методичного інструментарію, що базується на критичному аналізі джерел, дозволяє переорієнтувати діяльність здобувачів освіти із репродуктивного засвоєння інформації на дослідницьку творчість.

Особливого значення такий підхід набуває при підготовці майбутніх педагогів-істориків. Опановані ними моделі дослідницької роботи стають основою для майбутньої професійної діяльності у школі, де вони зможуть ефективно навчати учнів методів історичного аналізу, роботи з цифровими архівами та протидії медіаманіпуляціям.

Перспективи подальших розвідок лежать у площині дослідження впливу генеративного штучного інтелекту на трансформацію медіакультури викладача та пошуку нових інструментів автоматизації наукового менеджменту в гуманітарній освіті.

References

1. Брюховецька І.В., Прийма А.М., Плетеницька Л.С. Цифрова медіаграмотність науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти як запорука успіху у процесі викладання. *Інноваційна педагогіка*. Вип. 70. Т. 2.С. 169–172. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/70.2.33>.
Briukhovetska, I.V., Pryima, A.M., & Pletenytska, L.S. (2024). Tsyfrova mediahramotnist naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv zakladiv vyshchoi osvity yak zaporuka uspikhu u protsesi vykladannia [Digital media literacy of research and teaching staff of higher education institutions as a key to success in the teaching process]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy*. 70(2), 169–172. Retrieved from: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/70.2.33> [in Ukrainian].
2. Гребеник Т.В. Проблеми формування та розвитку медіакультури викладачів вищої школи: історико-теоретичний аспект. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка*. Вип. 17 (173). Чернігів, 2020. С. 8–14.
Hrebenyk, T.V. (2020). Problemy formuvannia ta rozvytku mediakultury vykladachiv vyshchoi shkoly: istoryko-teoretychnyi aspekt [Problems of formation and development of media culture of high school teachers: historical and theoretical aspect]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T. H. Shevchenka – Bulletin of the T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»*. 17(173). 8–14 [in Ukrainian].
3. Гринь О., Коваленко О., Павленко Л., Стрілюк О. Гра-квест як перспективна технологія імплементації медіаосвіти у вивчення історичних дисциплін (З досвіду НУЧК імені Т.Г. Шевченка). *Теорія та методика навчання суспільних дисциплін: науково-педагогічний журнал*. 2021. № 8. С. 165–168.
Hryn, O., Kovalenko, O., Pavlenko, L., & Striliuk, O. (2021). Hra-kvest yak perspektyvna tekhnolohiia implementatsii mediaosvity u vyvchennia istorychnykh dystsyplin (Z dosvidu NUCHK imeni T.H. Shevchenka) [Game-quest as a promising technology for the implementation of media education in the study of historical disciplines (From the experience of T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»)]. *Teoriia ta metodyka navchannia suspilnykh dystsyplin: nauково-pedahohichnyi zhurnal – Theory and methodology of teaching social sciences: scientific and pedagogical journal*. 8. 165–168 [in Ukrainian].
4. Медіакультура в контексті міждисциплінарних досліджень / за загал. наук. ред. В.В. Березенко, М.А. Лепського, О.О. Семенець; відп. ред. К.Г. Сіриньок-Долгарьова. Запоріжжя, 2017. 309 с.
Berezenko, V.V., Lepskiy, M.A., Semenets, O.O. (Eds.), & Siriniok-Dolharova, K.H. (Exec. Ed.). (2017). *Mediakultura v konteksti mizhdystsyplinarnykh doslidzhen* [Media culture in the context of interdisciplinary research]. Zaporizhia, Ukraine [in Ukrainian].
5. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навчальний посібник / О.Т. Баришпольський, Л.А. Найдьонова, Г.В. Мироненко, О.Є. Голубева та ін. Київ, 2009. 440 с
Baryshpolets, O. T., Naidionova, L. A., Myronenko, H. V., Holubieva, O. Ye., et al. (2009). *Mediakultura osobystosti: sotsialno-psykholohichnyi pidkhid: navchalnyi posibnyk* [Media culture of personality: a socio-psychological approach: a textbook]. Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].
6. Мурзіна, О. Медіакомпетентність та медіаграмотність: суть поняття. *Безперервна професійна освіта: теорія та практика*. 2021. № 4. С. 18–23. URL: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.4.2>.
Murzina, O. (2021). Mediakompetentnist ta mediahramotnist: sut poniatia [Media competence and media literacy: the essence of the concept]. *Bezperervna profesiina osvita: teoriia ta praktyka – Continuing professional education: theory and practice*. 4. 18–23. Retrieved from: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.4.2> [in Ukrainian].
7. Al-Zou'bi, R. (2021). The impact of media and information literacy on acquiring the critical thinking skill by the educational faculty's students. *Thinking Skills and Creativity*. 39. 1–7. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2020.100782> [in English].
8. Redecker, C. (2017). *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu* (Y. Punie, Ed.). Publications Office of the European Union. Retrieved from: <https://doi.org/10.2760/159770> [in English].
9. UNESCO. (2013). *Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines*. Paris: UNESCO. Retrieved from: <https://www.unesco.org/en/media-information-literacy/policy-strategy> [in English].

Hryn Olena

<https://orcid.org/0000-0001-8307-8070>

ResearcherID 0033501

Scopus-Author ID 59539632100

PhD in History (Candidate of Historical Sciences),
Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Ukrainian History, Archeology and Local History
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: olenagreen5@ukr.net

MEDIA CULTURE OF A TEACHER OF A HIGHER EDUCATION INSTITUTION AS A PREREQUISITE FOR THE FORMATION OF RESEARCH COMPETENCES OF STUDENTS

This article explores the role of the media culture of higher education lecturers in the professional formation of future specialists. The study substantiates the structural and functional relationships between the components of academic staff media culture and the development of students' research competencies.

The purpose of the study is to theoretically justify the structural and functional relationships between the components of a higher education lecturer's media culture and the process of developing students' research competencies, as well as to design applied methodological tools for their implementation in historical education.

Methodology. *The methodological framework of the study is based on a systemic approach, which enables consideration of the lecturer's media culture as an integral professional characteristic interconnected with the outcomes of students' research activities. To achieve the research objectives, a set of scientific methods was employed: system–structural analysis was used to identify the components of lecturers' media culture and their influence on the formation of students' research competencies; the pedagogical design method was applied to substantiate the logic of interaction within the «lecturer–digital tools–student» model; the method of methodological construction was used to develop applied methodological tools and a system of specific research tasks in history; and the interpretative–prognostic method was employed to generalize the results theoretically and to determine the potential transfer of the research experience acquired by higher education students to their future professional activities in general secondary education institutions.*

Scientific novelty *lies in the theoretical substantiation and systemic characterization of the relationships between higher education lecturers' media culture and the level of scientific training of future specialists. For the first time, a structured model of interaction among the subjects of the educational process («lecturer–digital tools–student») is proposed, based on the integration of international media competence standards into the teaching of historical disciplines. It is demonstrated that lecturers' media culture is a key factor in facilitating scholarly inquiry, ensuring students' transition from reproductive consumption of information to independent analytical activity. The use of digital tools is conceptualized as an educational environment for the development of research competencies and academic integrity among future historians.*

Conclusions. *Lecturers' media culture is a significant factor in the development of students' research competencies, as it enables a shift from passive information consumption to independent scholarly research. The implementation of the proposed methodological approaches fosters the development of critical source analysis skills and academic integrity among future historians. The implementation of media education projects at T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium» confirms the effectiveness of the proposed methodology in preparing students for professional activity in the context of the digitalization of education.*

Keywords: *media culture, research competencies, higher education teachers, media education, historical education, media literacy.*

Стаття надійшла до редакції 12.12.2025

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Янченко Т.В.